

Handlingsplan för hantering av covid-19 epidemin på Åland

ÅLR 2020/8256

Reviderad 20.12.2021

1. Bakgrund

Finlands regering fattade ett principbeslut 3.9.2020 om en handlingsplan för genomförande av rekommendationer och begränsningar enligt hybridstrategin efter den första fasen av covid-19-epidemin. Den nationella handlingsplanen utfärdades av social- och hälsovårdsministeriet (SHM) 7.9.2020. Landskapsregeringen antog 30.10.2020 en handlingsplan för hantering av covid-19 epidemin på Åland, vilken tagits fram med utgångspunkt från den nationella handlingsplanen och med beaktande av åländska särförhållanden. Handlingsplanen för Åland reviderades 26.11.2020, 28.1.2021, 17.6.2021 och 4.10.2021. Den nationella handlingsplanen har reviderats stegvis, senaste gången 9.9.2021. Enligt den senaste nationella handlingsplanen, vilken började gälla i sin helhet 15.11.2021 (SHM VN/28052/2021), ska de regionala fasbeskrivningarna, de riksomfattande begränsningarna och de omfattande rekommendationerna slopas. SHM föreslår emellertid fortsatt epidemiologiska kriterier för att bedöma om en region är i spridningsfasen, vilket kan vara underlag för åtgärder som bör övervägas på grund av risken för en okontrollerad spridning av coronaviruset som märkbart ökar frekvensen av allvarliga sjukdomsfall regionalt eller i vissa verksamhetsmiljöer.

Sedan handlingsplanen för Åland senast reviderades 4.10.2021 befann sig Åland i epidemins utgångsnivå till och med 29.11.2021 då samarbetsgruppen bedömde att Åland var i spridningsfasen på grund av att:

- incidensen snabbt stigit från under 20/100 000 till nästan 130 / 100 000,
- belastningen på sjukvården, inklusive IVA, var hård av andra orsaker än covid-19.

20.12.2021 hade incidensen sjunkit till 70/100 000 och belastningen på IVA och medicinavdelningen hade sjunkit betydligt. Ingen vårdades på grund av covid-19 på sjukhus. Samarbetsgruppen bedömde därför att Åland från 20.12.2021 åter var i utgångsnivån.

Vaccineringsäckningen har succesivt ökat på Åland. 86% av alla de som fyllt 12 år hade vaccinerats två gånger 13.12.2021. En tredje dos (boosterdos) erbjuds nu 5–6 månader efter den andra dosen till alla som fyllt 18 år. Av alla de som fyllt 75 år hade över 70% vaccinerats tre gånger 13.12.2021.

En ny virusvariant, Omicron, har identifierats och finns redan i Finland och ett flertal andra länder. Varianten har ännu inte identifierats på Åland, men samarbetsgruppen bedömer att sannolikheten är mycket hög för att den snart finns även här. Det finns tecken på att denna variant smittar lättare än Delta varianten som dominerat på Åland, i Finland och globalt sedan sommaren 2021. Det finns vissa belägg för att tillgängliga vacciner kan ha sämre effekt mot Omicron än mot tidigare varianter. Det är okänt om Omicron kan leda till allvarliga sjukdom än tidigare varianter. God evidens saknas således fortfarande, men sammantaget innebär den nya varianten en ny hotbild. Konsekvenserna av fortsatt spridning av Omicron för vaccinationsprogrammet, teststrategin, och kriterier för giltigt coronapass är oklara vid tidpunkten för denna revidering.

Sedan föregående versionen av handlingsplanen har Finlands riksdag fattat beslut om ändringar i smittskyddslagen som innebär att det införs ett alternativ för aktörer som är föremål för begränsningar

fattade med stöd av vissa bestämmelser i smittskyddslagen. Dessa aktörer kan som en alternativ åtgärd till att följa begränsningarna kräva att kunder och deltagare har ett så kallat coronapass för att kunna besöka evenemang, offentliga lokaler, hobbyverksamheter, restauranger, med mera.

Det finns två skillnader jämfört med senaste versionen av handlingsplanen:

1. Åtgärder listade för spridningsfasen kan föreslås även i utgångsnivån om samarbetsgruppen bedömer att det finns risk att Åland är nära spridningsfasen.
2. Aktörer som är föremål för begränsningar fattade med stöd av vissa bestämmelser i smittskyddslagen kan som en alternativ åtgärd till att följa begränsningarna kräva att kunder och deltagare har ett så kallat coronapass för att kunna besöka evenemang, offentliga lokaler, hobbyverksamheter, restauranger, med mera.

Liksom tidigare versioner av handlingsplanen är den reviderade versionen utvecklad av samarbetsgruppen för hantering av covid-19 epidemin på Åland, i vilken representanter från Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) och Ålands landskapsregering (ÅLR) ingår.

Den senast reviderade handlingsplanen för Åland gällde som längst tills 31.12.2021. Samarbetsgruppen bedömer att en ny handlingsplan behövs som gäller som längst till 30.6.2022.

2. Lagstiftningsbehörighet

Rekommendationerna i SHMs nationella handlingsplan är inte juridiskt bindande för regionerna och vad gäller Åland måste även behörighetsfördelningen mellan Åland och riket beaktas. Enligt 18 § 1 och 4 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet för landskapsregeringen och under landskapsregeringen lydande myndigheter och inrättningar samt kommunernas förvaltning. Enligt 18 § 12 och 13 punkten har landskapet lagstiftningsbehörighet för hälso- och sjukvård samt socialvård med undantag av bland annat det som stadgas i 27 § 29 punkten i självstyrelselagen för Åland. Enligt 18 § 14 punkten hör undervisning, läroavtal, kultur, idrott, ungdomsarbete, arkiv-, biblioteks- och museiväsendet till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 18 § 21 punkten hör vägar och kanaler, vägtrafik, spårbunden trafik, båttrafik, farleder för den lokala sjötrafiken till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 18 § 22 punkten hör näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i bland annat 27 § 29 punkten i självstyrelselagen för Åland till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Lagstiftningen om smittsamma sjukdomar hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 29 punkten i självstyrelselagen för Åland. Enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen för Åland ska de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag. SHM är i detta sammanhang att betrakta som en riksmyndighet och ÅLR ansvarar därför för motsvarande uppgifter på Åland. En övervägande del av de områden och åtgärder som framgår av handlingsplanen faller inom lagtingets lagstiftningsbehörighet och det är därmed upp till självstyrelsemyndigheterna att verkställa åtgärderna enligt tillämplig landskapslagstiftning samt tillämplig reglering i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016).

3. Samarbetsgrupp på Åland

En samarbetsgrupp för hantering av covid-19 epidemin på Åland har etablerats bestående av representanter från ÅHS (inklusive hälso- och sjukvårdsdirektör, chefläkare, ansvarig klinikchef för operativ ledning av covid-19 beredskap på centralsjukhuset, ansvarig smittskyddsläkare, infektionsläkare samt överskötare), ÅLR (inklusive tjänstemän från hälso- och sjukvårdsbyrån, socialvårdsbyrån, utbildnings- och kulturavdelningen) och Institutet för hälsa och välfärd (THL). Gruppen för dialog vid behov med andra aktörer.

4. Definitioner och beslutande av epidemifaser på Åland

Samarbetsgruppen utvärderar epidemiläget vid behov och avgör då vilken fas som gäller samt ger förslag på åtgärder. Formella beslut som behöver fattas av ÅLR och/eller ÅHS då en ny fas inträder kan ske med viss fördröjning.

Samarbetsgruppen beaktar följande vid epidemifasbedömningen:

Utgångsnivå

- Få covid-19 fall har krävt sjukhusvård under de senaste 14 dagarna på Åland och inga andra uppenbara hot föreligger enligt en sammantagen bedömning av parametrar som listas under spridningsfasen nedan.

Spridningsfas

Samarbetsgruppen gör en bedömning huruvida spridningsfasen gäller genom att beakta följande parametrar:

- Antalet covid-19 fall på sjukhus.
- Åldersfördelning och vaccinationsstatus bland fallen och exponerade.
- Vaccinationernas täckningsgrad.
- Sjukhusvårdens belastning generellt.
- Dödlighet i covid-19.
- Förekomst av nya bekymmersamma virusvarianter.
- Incidensen.
- Antal tester och andel positiva tester.
- Antal fall av samhällssmitta.
- Andel av fallen som är inom kända smittkedjor.
- Smittans ursprung, antal smittkedjor, plats för smitta och bedömning om smittkedjornas komplexitet.
- Antal personer satta i karantän enligt smittskyddslagen.
- Andelen test som är positiva, i relation till gällande teststrategi.
- Epidemisituationen nationellt och internationellt, särskilt i närregioner.
- Gällande inresebegränsningar och skyddsåtgärder vid gränserna.

5. Åtgärder i de olika faserna

Följande åtgärder beaktas i respektive epidemifas. Samarbetsgruppen lämnar förslag på åtgärder till ÅLR. Separata beslut kan behöva fattas av ÅLR eller ÅHS för respektive föreslagna åtgärd.

Åtgärdspaketen inkluderar inte arbetsgivares åtgärder och rekommendationer. Arbetshälsoinstitutet har gett särskilda anvisningar som ska beaktas av arbetsgivare, bland annat gällande skyddsutrustning för anställda (se <https://www.ttl.fi/sv/arbetshalsoinstitutets-coronavirus-instruktioner/>).

Åtgärder i utgångsnivån

1. Rekommendationer till allmänheten
  - Stanna hemma när du är sjuk.
  - Testa dig även vid lindriga symtom (rekommendationen anpassas till ålder och vaccineringsstatus baserat på den nationella strategin för testning och spårning av covid-19 samt THLs rekommendationer - se ÅHS hemsida angående vem som ska testas).
  - Ha god handhygien.
  - Begränsa onödig direkt fysisk kontakt med andra.
2. Fortsatt implementering av vaccinationsprogrammet enligt statsrådets förordning om frivilliga covid-19-vaccinationer (1105/2020) samt THLs rekommendationer.
3. Smittspårning och karantän enligt den nationella strategin för testning och spårning av covid-19 samt THLs rekommendationer, anpassade till åländska förhållanden.
4. Restaurangernas allmänna skyldigheter enligt 58 a § i smittskyddslagen och med stöd av den utfärdade förordningar från Finlands regering.
5. Allmänna skyldigheter för aktörer som disponerar över vissa utrymmen som är öppna för allmänheten enligt 58 c § i smittskyddslagen.
6. Allmänna skyldigheter för aktörer som bedriver persontrafik enligt 58 e § i smittskyddslagen.
7. Skyddsåtgärder inom sjukvården enligt ÅHS interna handlingsplan.
8. Skyddsåtgärder inom institutionsboenden och social omsorg enligt landskapsregeringens och ÅHS anvisningar.

Utöver dessa åtgärder kan även åtgärder listade för spridningsfasen föreslås i en situation då samarbetsgruppen bedömer att det finns risk att Åland är nära spridningsfasen.

Åtgärder i spridningsfasen

Samarbetsgruppen föreslår åtgärder baserat på den övergripande lägesbedömningen och med utgångspunkt från lagen om smittsamma sjukdomar och annan relevant lagstiftning. Utöver vad som anges under utgångsnivån kan följande åtgärder övervägas:

Möjliga lagbundna förbud eller begränsningar:

- Förbud mot eller begränsningar av offentliga tillställningar (58 § i smittskyddslagen).
- Begränsningar av näringsverksamheter och offentliga utrymmen (58 d § i smittskyddslagen).

- Begränsningar av förplägnadsrörelser (58 a § i smittskyddslagen. Statsrådet kan fatta beslut via förordning om eventuella begränsningar av öppettider och serveringstider samt övriga allmänna skyldigheter).

Aktörer som är föremål för begränsningar fattade med stöd av dessa bestämmelser i smittskyddslagen kan som ett alternativ till att följa begränsningarna kräva att kunder och deltagare har ett så kallat coronapass för att kunna besöka evenemang, offentliga lokaler, hobbyverksamheter, restauranger, med mera.

Möjliga rekommendationer:

- Begränsning av privata tillställningar.
- Begränsning av hobbyverksamhet.
- Distansarbete.
- Användning av mun- och nässkydd i kollektivtrafiken och på allmän plats inomhus.
- Distansundervisning på gymnasium, högskolenivå, och fria bildningen.
- Rekommendation om karantän efter inresa från riskområde.